

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ

Τεύχος 14 Ιούνης '01 Άνευ Αντιτίμου

Έκδοση Για Την
Αναζήτηση Και Την
Δημιουργία Ριζμών
Στο Υπάρχον

Ατητούχα η η αγυότητα

ιαυίς

είναι

αιζηότυηοη

πολυτέλεια

'til we hear the old train rollin' down the line

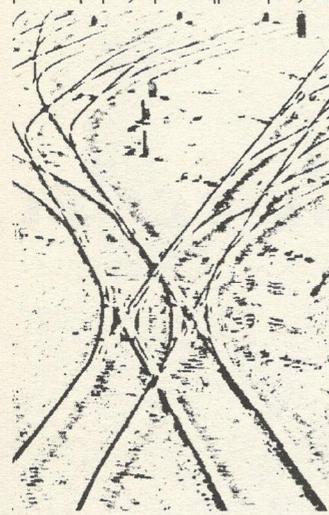
Ξεκινώντας τον Σεπτέμβρη και φτάνοντας τον Ιούνιο, λίγο πριν χωρίσουμε για το καλοκαίρι, συνειδητοποιούμε ότι ένας κύκλος έχει κλείσει για το Τραίνο, τρία χρόνια ταξιδιού δεν είναι και λίγα. Θελήσαμε λοιπόν να κάνουμε ένα μικρό απολογισμό και να βάλουμε κάποιες βάσεις για τη συνάντησή του Σεπτέμβρη.

Το κράτος δεν το καταργήσαμε, την εξουσία το ίδιο, και το χειρότερο... ο κόσμος εξακολουθεί και δουλεύει.

Ξεκινήσαμε και φέτος χωρίς κοινή θεωρητική-πολιτική βάση και κατορθώσαμε τελικά μέσα από τη λειτουργία του Τραίνου να φτάσουμε στο σημείο να προσεγγίζουμε αρκετά τη πολιτική ομάδα. Λέμε αρκετά, μιας και η διαφορετικότητα είναι πάντα επιθυμητή, για να μην πλήττουμε κιόλας.

Ένα άλλο σημείο που διαπιστώσαμε είναι ότι στερούμαστε συλλογικής δράσης, είτε για λόγους έλλειψης πολιτικής ταύτισης, είτε γιατί δεν είχαμε ως άμεσο στόχο τη δράση, είτε προσωπικών υποχρεώσεων, ενώ παράλληλα κινδυνεύσαμε για ένα διάστημα να γίνουμε φιλολογικός κύκλος.

Τα δυο αυτά στοιχεία και η ανάγκη μας πλέον να παρέμβουμε ακόμα περισσότερο στο χώρο που ζούμε, μας οδήγησε στην απόφαση να ανοιχτούμε πλέον από Σεπτέμβρη στη πόλη, με διάφορες δραστηριότητες σαν πολιτική ομάδα

πια (οι λεπτομέρειες θα συζητηθούν τότε). Όσο για το, έντυπο θα είναι πάλι ένα από τα μέσα μας, και θα παίξει συμπληρωματικό ρόλο. Η έκδοση του θα αραιώσει κάθε 3 μήνες περίπου (ίσως με μια κάποια μεγαλύτερη έκταση) και θα περιλαμβάνει

τόσο θεωρητικά κείμενα όσο και σκέψεις-δράσεις-αποτελέσματα της παρέμβασής μας.

Μια, τέλος, ανάγκη του Τραίνου είναι να πει ευχαριστώ σε όλους όσους κατά καιρούς στήριξαν, βοήθησαν, κριτίκαραν, αδιαφόρησαν, και να ευχηθεί στο εκλεκτό αναγνωστικό κοινό του καλό καλοκαίρι και καλό κουράγιο με τους τουρίστες, τις μύγες, τη ζεστή και τον καπιταλισμό.

Ακολουθεί το σημείωμα της έκδοσης το οποίο προσπαθεί να περιγράψει τους όρους έκδοσης αυτού του τεύχους.

Το Τραίνο εκδίδεται από μια συλλογικότητα που αποπειράται την πράξη και την θεωρία.

Τα κείμενα τα οποία είναι ανυπόγραφα φέρουν την ευθύνη της συλλογικότητας, τα υπεγράφα κείμενα φέρουν την ευθύνη του υπογράφοντος.

Δεν αναγνωρίζουμε καμμία απολύτως πνευματική ιδιοκτησία, το Τραίνο είναι ελεύθερο για οποιαδήποτε χρήση. Το έντυπο είναι αυτοχρηματοδοτούμενο.

Κείμενα που μας δίνονται μπαίνουν ως έχουν ή καθόλου. Η επικοινωνία, η κριτική, η συνεργασία και η συμπράξη είναι κάτι παραπάνω από ευπρόσδεκτες.

Διεύθυνση: Τ.Θ. 1013 Τ.Κ. 71001 Ηράκλειο Κρήτης.

I wore the face of the frozen one, wasn't born, picked up life as adopted son...

Mecano

Κάθε σύστημα κυριαρχίας εκτός από το να παράγει προϊόντα, εμπορεύματα, πολιτισμό, σχέσεις κτλ. παράγει και συναισθήματα. Χρησιμοποιούμε το ρήμα παράγω (αν και πιο ακριβές είναι το ρήμα καλλιεργώ ή ευνοώ), όχι επειδή πρόκειται για παραγωγή με την έννοια της οικονομικής παραγωγής, αλλά επειδή ακολουθεί τους νόμους της, έστω και στην καλύτερη περίπτωση ασυνείδητα.

Ίσως ξενίζει κάπως το ότι μιλάμε για πολιτική οικονομία συναισθημάτων -πώς είναι δυνατόν να διαχειριστεί κανείς κάτι άυλο όπως είναι το συναισθήμα; Καταρχήν τα συναισθήματα είναι ενέργεια, κάτι δηλ. πολύ κοντά στην ύλη, αν όχι ύλη εξίσου. Από την άλλη, ένα σωρό θεσμοί κοινωνικοποίησης, αυτό το οποίο κάνουν ουσιαστικά δεν είναι να δημιουργούν συμπεριφορές και να τις διαχειρίζονται; Τα συναισθήματα είναι ένα μέρος αυτών των συμπεριφορών.

Καταρχήν μια διευκρίνιση: ο άνθρωπος διαθέτει ένα πλήθος συναισθημάτων -σαν αποτέλεσμα της λογικής ή σαν συνέπεια της- σε κάθε κοινωνία όμως δεν υπάρχουν τα ίδια συναισθήματα. Τα συναισθήματα που εμφανίζονται σε κάθε ιστορική εποχή είναι προϊόν των κοινωνικών συνθηκών. Όμως ενώ η καπιταλιστική παραγωγή μπορεί να παράγει 19.992.003 διαφορετικά(;) προϊόντα μεταξύ τους, ουσιαστικά παράγει (δηλ. καλλιεργεί, ευνοεί και διαχειρίζεται) ένα μόνο συναισθήμα. Αυτό το ένα συναισθήμα είναι το μίσος. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και άλλα συναισθήματα, όμως τα περισσότερα από αυτά είναι ενδογενή -οφειλόμενα κυρίως στην φύση του ανθρώπου, και σε ότι προσπαθεί να μείνει αναπαλλοτρίωτο στις μέρες μας. Το μίσος σε αντίθεση, καλλιεργείται από εξωγενείς παράγοντες σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, τόσο ώστε να μιλάμε και 'μεις από την πλευρά μας για παραγωγή μίσους. Το μίσος βέβαια σαν συναισθήμα υπάρχει μαζί με όλα τα άλλα, σε εκείνη την x ποσότητα, όμως καλλιεργείται επιπλέον, και διαχειρίζεται. Αυτή την πολιτική οικονομία του μίσους θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε -χωρίς να είμαστε ψυχαναλυτές ή κάτι σχετικό...

Ας δούμε όμως αυτή την παραγωγή για την οποία μιλάμε.

Τους πρώτους εννιά μήνες της ύπαρξής μας την βγάζουμε σχετικά καθαρή, ψυχία, ζεστασιά, φαγητό... Πάνω στους εννιά μήνες όμως επέρχεται το μοιραίο. Η πρώτη μας επαφή με τον έξω κόσμο γίνεται σε ένα κατάσπρω, έντονα φωτισμένο, κρύο δωμάτιο, με ένα σωρό τύπους να σε κοιτάνε -επεικώς-αδιάφορα, και ένα σωρό παγωμένα χέρια να σε τραβάνε από δω και από κει, να σε πλένουν, να σε κάνουν, να σε ράνουν. Αν αυτό δεν γεμίζει κατευθείαν κάποιον με απέραντο -έστω ασυνείδητο στην αρχή- μίσος για έναν τέτοιο κόσμο, τότε τί; Και συνεχίζουμε, μετά την πρώτη λούμπα της γέννησης ακολουθεί ένα διάστημα σχετικής ηρεμίας, λίγο η αρχική αγάπη και ενθουσιασμός των γονιών, λίγο το ότι κοιμόμαστε όλη μέρα, όλα αυτά δεν τους αφήνουν και πολλά περι-

μην ληρώνετε

Πριν ξεκινήσουμε την κριτική μας για τη διαφήμιση θα θέλαμε να τονίσουμε δύο σημεία: πρώτον, ότι η διαφήμιση, είτε σαν τεχνική επικοινωνίας -όπως την ορίζουν οι κατεξοχόν αρμόδιοι- είτε σαν λειτουργία του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος, είναι ένας τεράστιος χώρος με σημαντικές και πολυδαίδαλες προεκτάσεις. Επομένως το παρακάτω κείμενο, λόγος χώρου και έλλειψης αδυναμιών, αδυνατεί να καλύψει όλες τις προεκτάσεις και δεν μπορεί, ρηϊσμός, παρά να είναι ελλιπές. Δεύτερον, το κείμενο αυτό, ούτε είναι απόρροια κάποιας επιστημονικής έρευνας ή μελέτης, ούτε ακολουθεί τους κανόνες και τα καθούπια κάποιας επιστημονικότητας. Αντίθετα αποτελεί ένα κείμενο μη επιστημονικό, στο οποίο αποτυπώνονται καθαρά οι υποκειμενικές θέσεις μας, που αντλούνται μέσα από την προσπάθεια ανάλυσης των καθημερινών εμπειριών και βιωμάτων μας.

Η διαφήμιση είναι μια εφεύρεση του 20^{ου} αιώνα. Σίγουρα όμως, από τη στιγμή που εφευρέθηκε μέχρι τη στιγμή που μιλάμε, έχει συντελεστεί μια τεράστια πρόοδος στην ανάπτυξη της διαφήμισης. Η ανάπτυξη της, στη μα-

κρά ιστορία της παγκόσμιας οικονομίας, είναι στενά συνδεδεμένη με την εξέλιξη που έχει επιτευχθεί στη τεχνολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Τα όρια της διαφήμισης συμπίπτουν με τα όρια των Μέσων Μαζικοποίησης. Μέσα από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τον έντυπο τύπο και οποιοδήποτε άλλο μέσο μαζικοποίησης, μεταδίδονται τα δικά της μηνύματα, και αυτή με τη σειρά της λειτουργεί ως πηγή χρηματοδότησής τους. Με την βοήθεια των μέσων μαζικοποίησης επιτυγχάνει μια ευεπιξία και τεράστια ακτίνα δράσης μέσα στην πα-

γκοσμιοποιημένη αγορά. Χάρη αυτών, χαρακτηρίζε-

θάρια να δράσουν. Μετά όμως έρχεται η κόλαση: με το που αρχίζεις λίγο να κουνιέσαι και να σέρνεσαι από δω και από εκεί, με το που αρχίζεις να βγάζεις τους πρώτους ήχους, αρχίζει η μακρά βία της κοινωνικοποίησης. Κεντρικός άξονας αυτού του πρώτου σταδίου της κοινωνικοποίησης είναι το φαι και τα σκατά. Πρέπει να μάθεις πότε να τρως και πότε να χέζεις, πώς να τρως και πώς να χέζεις, που να τρως και που να χέζεις. Αν το καλοσκεφτεί κανείς η βία που υφίστανται τα ανθρώπινα όντα σε εκείνη την περίοδο την ζωής τους πρέπει να είναι τρομακτική. Δύο ένστικτα, τα οποία πρέπει να χαλιναγωγηθούν δεν είναι εύκολο πράγμα. Ούτε για αυτόν που χαλιναγωγεί ούτε για αυτόν που χαλιναγωγείται... Να 'ναι καλά ο Παβλόφ και τα κατοικίδια του, μας έλυσαν το πρόβλημα -και μετά σου λέει πρόδοος των ανθρωπιστικών επιστημών, με το συμπάθιο αλλά αρχίδια πρόδοος. Επικροτούμε λοιπόν, και ανταμείβουμε ότι καλό κάνουν τα παιδιά, κατακρίνουμε και τιμωρούμε για ότι κακό κάνουν. Δεν μας ενδιαφέρει το κίνητρο του παιδιού, ή η περίπτωση κατα την οποία συνέβει κάτι καλό ή κακό, μας ενδιαφέρει το αποτέλεσμα... το προϊόν της κοινωνικοποίησης. Σαν να ακούει κανείς έναν εργοδότη να λέει: "δεν με ενδιαφέρει τι θα γίνει, εγώ θέλω να βγει η δουλειά μου, κόψτε το κεφάλι σας". Ως εδώ λοιπόν, την ηλικία δηλ. των 5-6 ετών το παιδί έχει ήδη μάθει τα βασικά της κοινωνικοποίησης. Αλλά είδαμε ήδη πως γίνεται αυτό, με μια βία, λες και δεν μπορεί να καταλάβει με άλλο τρόπο ένα παιδί κάτι, λες και δεν υπάρχουν άλλοι τρόποι, παρά μόνο το τσίρκο της οικογενειακής θαλπωρής. Έτσι λοιπόν δημιουργείται αυτό που θα ονομάσουμε, χαμογελώντας (πονηρά ή άδολα;) στον Μαρξ, πρωταρχική συσσώρευση του μίσους. Το παιδί έχει ήδη συγκεντρώσει μια ποσότητα μίσους, οι γονείς σαν να το ξέρουν, και κάθε φορά που το τιμωρούν μετά το ανταμείβουν ή το συγχωρούν -κακό πράγμα λένε ειδικοί και θα συμφωνήσουμε: εάν ξεκινάς να κάνεις κάτι όπως το λένε οι ειδικοί να το τελειώνεις έτσι γιατί θα τα σκατώσεις στο τέλος, από την στιγμή που τους ακούς θα πρέπει και να τους υπακούς. Χαλάει η μαγιά, ντε!!! Εν ολίγοις, στο παιδί έχουν ήδη εμφυσηθεί μια σειρά συναισθημάτων που όλα συνδέονται λίγο ή πολύ με το μίσος: φόβος, υπακοή, πειθαρχία, σεβασμός, ευγένεια. Ταυτόχρονα όμως ξέρει ήδη και τι να κάνει για απαλλάσσεται από αυτά. Γνωρίζει ήδη με άλλα λόγια ένα πρώτο σύστημα ανταλλαγών. Ανταλλαγή συναισθημάτων, ανταλλαγή συμπεριφορών. Το παιδί πληρώνεται για να κοινωνικοποιηθεί. Ενδόμυχα το μισεί αυτό -είναι ο κανόνας των άλλων- αλλά είναι ο μόνος τρόπος για να επιβιώσει.

Έτσι το παιδί είναι έτοιμο για να πάει σχολείο, όχι ακριβώς για να μάθει γράμματα, αλλά επειδή η κοινωνικοποίηση περνάει σε ένα άλλο επίπεδο. Είναι γνωστό ότι ένα παιδί ηλικίας 10 ετών, μπορεί να μάθει μέσα σε 6 μήνες ότι μαθαίνει στα τέσσερα πρώτα χρόνια του σχολείου. Αλλά αυτό σε ένα εντελώς τεχνοκρατικό επίπεδο, διότι το παιδί στο σχο-

λείο δεν μαθαίνει μόνο αριθμητική και γλώσσα, αλλά επιπλέον, και αυτό είναι απ' ότι φαίνεται και το πιο σημαντικό, μαθαίνει και τι σημαίνει να είσαι μέλος της κοινωνίας, ή για να το θέσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια, μαθαίνει πως να υποτάσσεται στους κανόνες, στους μεγάλους (δάσκαλοι εν προκειμένω, αφεντικά αργότερα). Σε αυτό το σημείο αρχίζει η διαχείριση του μίσους. Μαθαίνει το παιδί να μισεί τον κακό μαθητή, μαθαίνει να μισεί τον εαυτό του (ένα μίσος για τον εαυτό που αργότερα θα φτάσει σε δυσθεώρητα ύψη), μαθαίνει να μισεί τον δάσκαλο. Εν συντομία, μαθαίνει ποια πράγματα πρέπει να μισεί, και να μισεί τον εαυτό του όταν είναι αυτά τα πράγματα, καθώς και αν δεν είναι ό,τι είναι αυτά τα πράγματα. Σχιζοφρένεια. Ποιος όμως είπε ότι η τρέλλα είναι θεϊκή κατάρτα;

Και έτσι συνεχίζεται η πορεία μέσα από την εκπαιδευτική μέγγενη. Σαν καλό σκυλάκι, το παιδί υιοθετεί μίσση. Και μαθαίνει ταυτόχρονα και κάτι ακόμα εξαιρετικά σημαντικό για την καπιταλιστική οικονομία: για ό,τι κάνει να έχει την ανταμοιβή του. Αυτό, όπως είναι πολύ φυσικό, σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί τα παιδιά σε ένα μίσος για τον εαυτό τους όταν δεν παίρνουν αυτή την ανταμοιβή ή όταν επέρχεται κάτι κακό, όπου κατευθείαν του αποδίδονται οι μεταφυσικές διαστάσεις της πατρικής τι-

Robespierre's Re-Marx

μωρίας. "Δεν μπορεί κάτι κακό θα έκανα και μου συμβαίνει αυτό." Πόσες φορές σαν παιδιά δεν σκεφτήκαμε έτσι;

Ίσως να δημιουργηθεί η απορία πού είναι τα υπόλοιπα συναισθήματα, πού είναι ο χώρος τους. Δεν ισχυριζόμαστε ότι στον σύγχρονο πολιτισμό υπάρχει μόνο το μίσος. Φυσικά υπάρχουν και άλλα συναισθήματα, όμως πολλά από αυτά δεν είναι παρά συνδυασμένα με το μίσος (π.χ. η ζήλια δηλ. αγάπη για αυτό που είναι, μίσος για αυτόν που είναι), ή έχουν αντικατασταθεί από ένα αντεστραμμένο μίσος -υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που αγαπούν σαν να μισούν. Τα αυθεντικά συναισθήματα υπάρχουν σαν παρεκτροπή μέσα στην καθημερινότητα μας, ενίοτε τα δημιουργούμε και 'μεις οι ίδιοι.

Το μίσος λοιπόν, αφού συσσωρευτεί αρχικά αρχίζει να επενδύεται, αρχίζει η διαχείριση του κεφαλαίου-μίσους, γίνεται προσπάθεια να επενδυθεί σωστά και αποδοτικά. Το μίσος όμως αυτό οφείλεται και είναι προϊόν ενός κοινωνικού συστήματος, είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον το γεγονός του πως καταφέρνει τελικά, κάτι το οποίο ουσιαστικά κατευθύνεται εναντίον του, να το στρέψει υπέρ του. Αυτό τελικά είναι και το ενδιαφέρον σημείο του.

Σ' αυτό το σημείο ας δούμε ένα πάρα πολύ καλό παράδειγμα της διαχείρισης του μίσους. Στρατιωτική εκπαίδευση: με την είσοδο του κάποιος στο στρατό αρχίζει να υφίσταται μια έντονη βία (που σαν αποτέλε-

ΤΙΣ

γκριζουπόλεις

ΜΕ

ΧΡΩΜΑ

ται ως τεχνική, μαζικής επικοινωνίας.

Επίσης, η ίδια είναι ένα μέσο μαζικής επικοινωνίας. Την χαρακτηρίζουμε έτσι διότι είναι ένα μέσο μετάδοσης ενός μηνύματος. Η διαφήμιση δεν πουλάει άμεσα, δηλ. πρόσωπο με πρόσωπο, αλλά έμμεσα. Κατακλύζει με πληροφορίες που προτρέπουν για κατανάλωση. Άλλωστε η επικοινωνία όπως την ορίζουν οι ειδικοί είναι μια διαδικασία μετάδοσης ενός μηνύματος σ' ένα ευρύ φάσμα πληθυσμού, με την οποία επιτυγχάνεται η κοινή κατοχή πληροφοριών, εννοιών κτλ. Η διαφήμιση, λοιπόν, εισβάλλει στη ζωή των ανθρώπων, που μπορεί να βρίσκονται δίπλα ή πολύ μακριά και καταργεί αυτόματα τον προσωπικό χρόνο και χώρο, εφόσον παραπάνω από ένας άνθρωποι, μπορούν να είναι δέκτες του ίδιου μηνύματος την ίδια χρονική στιγμή, δηλαδή κάτοχοι κοινών πληροφοριών. Οι άνθρωποι της σύγχρονης κοινωνίας όπου και να σταθούν, όπου και να βρεθούν, από τις συνοικίες και τα εμπορικά κέντρα των πόλεων, μέχρι τα χωριά, βομβαρδίζονται καθημερινά από μηνύματα που τους παροτρύνουν να αγοράσουν, δηλαδή να καταναλώσουν.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά, που καθιστά τη διαφήμιση μια από τις ισχυρότερες κινητήριες δυνάμεις για την ανάπτυξη της παγκοσμιοποιημένης αγοράς, είναι η προσπάθειά της να επηρεάσει την κατανομή της ζήτησης των εμπορευμάτων, καθώς και να προσδιορίσει σε σημαντικό βαθμό τη ροή στους αγωγούς κυκλοφορίας του χρήματος. Αυτό απεικονίζεται πολύ καλά μέσα από την κύρια λειτουργία της, που δεν είναι άλλη από αυτή της επένδυσης. Είναι μια μορφή επένδυσης πάνω στα εμπορεύματα -

όπως οι επενδύσεις πάνω στην έρευνα, στις μεθόδους παραγωγής κτλ., κτλ. - με κύριο στόχο να επιταχύνει το ρυθμό ζήτησής τους, και άρα να επιταχύνει την πώλησή τους στον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό καταναλωτών. Επομένως, ένας από τους κύριους στόχους της είναι να καταστήσει το κεφάλαιο κερδοφόρο για τους μεγάλο-αστούς και τους καπιταλιστές.

Μην ξεχνάμε λοιπόν, ότι η διαφήμιση γεννήθηκε, για να ζει και να λειτουργεί κάτω από τις συνθήκες της ελεύθερης οικονομίας. Επομένως, δεν μπορεί παρά να υπακούει στους κανόνες της και να λειτουργεί σύμφωνα με τις επιταγές του ελεύθερου εμπορίου. Ένα θεμελιώδες αξίωμα, σε γενικές γραμμές, σε κάθε φάση της παγκόσμιας οικονομίας, είναι η μεγιστοποίηση ή η πραγματοποίηση κερδών με την επίτευξη του χαμηλότερου δυνατού κόστους. Έτσι λοιπόν και η διαφήμιση υπακούει στην σχέση μεταξύ κόστους και αποτελεσματικότητας. Αυτό άλλωστε φαίνεται ξεκάθαρα από έναν ορισμό -όχι και τόσο σύγχρονο- που δίνει το Ινστιτούτο των επαγγελματιών της διαφήμισης, που είναι το επαγγελματικό όργανο των διαφημιστικών επιχειρήσεων: "η διαφήμιση, παρουσιάζει το πλέον δυνατό μήνυμα πωλήσεως, στους καλύτερους πιθανούς πελάτες του προϊόντος ή της υπηρεσίας, στο χαμηλότερο δυνατό κόστος". Στον ορισμό, εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η διαφήμιση πρέπει να προγραμματίζεται και να δημιουργείται για να επιτυγχάνει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα -να πουλήσει- στο χαμηλότερο δυνατό κόστος. Με βάση όλα τα παραπάνω, ο κύριος -αν όχι ο μοναδικός- ρόλος της λοιπόν είναι εμπορικός. Γι' αυτόν, λοι-

σμα έχει το μίσος), να σημειώσουμε ότι αυτή η βία δεν είναι μόνο η πειθαρχία και η εναρμόνιση με τους κανόνες του στρατού, αλλά και μια ανεπίσημη (καφόνια) που συμπληρώνει την πρώτη. Κάθε λογικό ον με την είσοδο του στο στρατό θα έπρεπε να στρέψει το μίσος του πίσω από 'κει απ' όπου προέρχεται, και όμως δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Το μίσος και η βία, κατευθύνονται προς αυτούς που δεν έχουν απολύτως καμία ευθύνη για αυτά: τους νεοσύλληκτους, που απλά είναι πιο κάτω. Αυτός ο μηχανισμός ουσιαστικά λειτουργεί και σε ευρεία κλίμακα μέσα στην κοινωνία.

Όπως παραδόξως(;) η απάντηση στο μίσος δεν είναι η αγάπη όπως θα το έβλεπαν οι χριστιανοί, οι χίπδες και ο Μπουσκάλια (αυτή η εξαθλίωση του ανθρώπου). Όπως παραδόξως η απάντηση σε αυτό το μίσος δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο πέρα από την ίδια την συνειδητοποίηση του ως μίσους. Το συνειδητοποιημένο μίσος, είναι πρώτα και κύρια ταξικό μίσος. Ταξικό μίσος είναι η συνείδηση του τι τράβηξε κανείς, από την καταστολή των ενστικτών του και της σεξουαλικότητας του, μέχρι τους εκβιασμούς στη δουλειά, στο σχολείο, στην οικογένεια. Το ταξικό μίσος δεν είναι το ίδιο μίσος, ας πούμε με το ρατσιστικό, ο ρατσιστής απεχθάνεται τον άλλον και ενίοτε κάνει ότι περνά από τον χέρι για να τον εξολοθρεύσει. Πρακτικά το ίδιο επιθυμεί και ένα συνειδητοποιημένος προλετάριος, απεχθάνεται την αστική τάξη και κάνει ότι μπορεί για να την εξολοθρεύσει. Όμως η βασική ποιοτική διαφορά ανάμεσα σε αυτά τα δύο μίσος είναι ότι ο προλετάριος έχει λόγους για αυτό του το μίσος. Φυσικά βέβαια και ο ρατσιστής μπορεί να έχει λόγους, αλλά κάνει μια συζήτηση με έναν από αυτούς και θα δειτε. Πρώτος λόγος: οι ξένοι μας παίρνουν τις δουλειές. Σαν καλός συζητητής φέρνεις στοιχεία που αναιρούν αυτή την θέση. Δεύτερος λόγος: οι ξένοι είναι υπεύθυνοι για την εγκληματικότητα, ξαναφέρνεις στοιχεία της αστυνομίας που λένε ότι οι αλλοδαποί είναι υπεύθυνοι για το 2% των εγκλημάτων, και ο καλός συζητητής και εν τω προκειμένω ρατσιστής τι απαντά; "Είμαι ρατσιστής επειδή έτσι γουστάρω". Ας είμαστε λοιπόν σε θέση να αναγνωρίσουμε την αιτία από την πρόφαση.

Επιπλέον, το ταξικό μίσος έρχεται να διατηρήσει κάτι από την αυθεντικότητα του συναισθήματος. Το ταξικό μίσος είναι ένα αυθεντικό συναίσθημα, διότι έχει συγκεκριμένους λόγους ύπαρξης, και μια αντικειμενική βάση να πατήσει.

Αλλά ας μείνουμε λίγο σε αυτό το "έτσι γουστάρω". Είναι πολύ μεταφυσικό για να το αφήσουμε να περάσει και τελικά να γίνει αποδεκτό ως τέτοιο. Ένα βασικό συστατικό της βίας που υφιστάμεθα κατά την παιδική μας ηλικία είναι και η μεταφυσική που την συνοδεύει. Κλασικό παράδειγμα: "Μπαμπά να πάω εκεί; Όχι να μην πας! Γιατί να μην πάω; Γιατί έτσι γουστάρω!" Δεν θυμίζει κάτι από θρησκεία; Έτσι λένε

οι Γραφές, ο Προφήτης, οι Κεραυνοί, ο Φούφουτος και δε συμμαζεύεται. Ούτε αντίρρηση, ούτε αναθεώρηση. Γι' αυτό και κάθε σχεδόν θρησκευτική αλλαγή συνοδεύεται λίγο ή πολύ από βιαιότητες. Λοιπόν, αυτή η μεταφυσική του έτσι γουστάρω αποτελεί και την ερμηνεία λίγο πολύ κάθε ασυνείδητου μίσους. Μισώ όξι επειδή έχω λόγους να μισήσω, μισώ επειδή έτσι γουστάρω -επειδή δεν βρίσκω τους λόγους για να μισήσω (σβήνονται, χάνονται, καμουφλάρονται). Το έτσι γουστάρω είναι αδυναμία.

Αυτή η αδυναμία είναι ένα μίσος που δεν μπορεί να στραφεί προς τα πάνω, επομένως στρέφεται προς τα κάτω. Και εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε το μίσος του περιθωρίου, των εντελώς κάτω δηλ., όπου αυτό, μην έχοντας που να πάει, κατευθύνεται προς τα πάνω (από εκεί ίσως και να προέρχεται η συμπάθεια ορισμένων κύκλων προς τους περιθωριακούς), αλλά το πρόβλημά του είναι ότι δεν πάει αρκετά προς τα πάνω (από 'δω ίσως να προέρχονται οι απόπειρες -μερικές επιτυχημένες- επαναστατικών κύκλων να βοηθήσουν την συνειδητοποίηση αυτού του μίσους από τα υποκείμενα του), όμως δεν θα πρέπει να το μεπερδύουμε σαν κάτι de facto συνειδητοποιημένο. Το μίσος του περιθωριοποιημένου, πάει προς τα πάνω επειδή δεν έχει που να πάει, το ταξικό μίσος πάει προς τα πάνω επειδή εκεί επιλέγει να πάει.

Ας δούμε λίγο και το μίσος που αδυνατεί να πάει προς τα πάνω... Αν το καλοσκεφτείτε ο μισός πλανήτης μισεί τον άλλο μισό, και όλος μαζί τον ίδιο του τον εαυτό. Πως αλλιώς εξηγείται ότι σαν ανθρωπότητα (ότι και αν είναι αυτό το ιδεατό κατασκεύασμα) έχουμε την ικανότητα να καταστρέφουμε μερικές δεκάδες φορές τον πλανήτη; Μισείς τον εαυτό σου, μισείς το κορίτσι σου, μισείς τους αλβανούς, μισείς τους μαύρους, μισείς του σκυλάδες, μισείς τους χειμιταλάδες, μισείς την μάνα σου και τον πατέρα σου, μισείς τον γείτονα, μισείς τον περιπερά, μισείς τους γαύρους και τους βαζέλες, αλλά παρ' όλ' αυτά, και ω τί ειρωνεία! ακόμα δεν αυτοκτονείς, είσαι με το ίδιο κορίτσι, κάνεις παρέα με σκυλάδες, δεν σκοτώνεις την μάνα σου και τον πατέρα σου, αγοράζεις από τον ίδιο περιπερά, στην δουλειά σου συνεργάζεσαι με γαύρους. Αλήθεια άραγε περί τίνος μίσους τελικά πρόκειται; Ένας προλετάριος διάχυτος από ταξικό μίσος δεν κάνει παρέα με μπάτσους και αφεντικά, ένας ρατσιστής όμως κάλλιστα μπορεί να κάνει παρέα με έναν αλβανό (το 'χουμε ζήσει και αυτό!!! Και όταν μάλιστα ρωτήσαμε τον ρατσιστή να μας πει γιατί κάνει παρέα με τον αλβανό η απάντηση ήταν: Είναι βορειοηπειρώτης... -αρχίδια ήταν βέβαια- ...και υποτίθεται τώρα ότι έχουν περάσει δύο αιώνες από τον αιώνα της λογικής...). Δεν θα πρέπει όμως να προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση αυτή η μη εφαρμογή στην πράξη του μίσους.

Αναφέραμε πιο πάνω ότι το μίσος συσσωρεύεται από την παιδική

παρά

μόνο

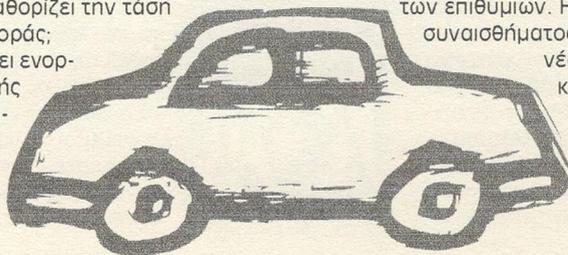
αν

σκοπεύετε

πόν, το λόγο γεννήθηκε και γι' αυτόν υπάρχει.

Δεν είναι λίγιοι οι ειδικοί που υποστηρίζουν ότι η διαφήμιση δεν μπορεί να πουλήσει από μόνη της. Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία της πώλησης και κυρίως για να ανανεωθεί, χρειάζονται να συνεργαστούν και άλλοι παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, δεν θεωρούν τη διαφήμιση καθοριστικό παράγοντα στη κατεύθυνση της ζήτησης, αλλά τις τάσεις εκείνες που δημιουργούνται από κοινωνικοοικονομικές ανάγκες, σε κάθε αγορά. Θα συμφωνήσουμε στα παραπάνω. Όμως η διαφήμιση είναι σημαντικός παράγοντας -αν όχι μοναδικός- με τον οποίο το κυρίαρχο σύστημα μπορεί να πουλήσει αυτά που καθημερινά δύνανται να παράγει. Σίγουρα, χρειάζεται ταυτόχρονα να δημιουργηθεί και μια τάση σε κάθε συγκεκριμένη αγορά. Όμως ποίες είναι οι ανάγκες που δημιουργούν την τάση και πως κατασκευάζονται αυτές; Μήπως τελικά οι ανάγκες καθορίζονται σε σημαντικό βαθμό και από την διαφήμιση; Εφόσον επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων, δηλαδή τις επιδιώξεις τους, τον τρόπο και ρυθμό της διαβίωσής τους, δημιουργώντας νέες ανάγκες είναι δυνατόν να μην καθορίζει την τάση σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε αγοράς;

Η εμπορευματική κοινωνία έχει ενορχηστρωθεί, από το αξίωμα της μαζικής παραγωγής και το συμπλήρωμα, της μαζικής κατανάλωσης ενώ ταυτόχρονα έχει συγκροτήσει μια ιδεολογική δομή γύρω από τον πόθο για την απόκτηση περισσότερων εμπορευμά-

των, την εργασία (των άλλων) ως αρετή, τον χώρο και το χρόνο ως χρήμα, χτίζοντας έτσι γερές βάσεις στήριξης των αξιών του. Όσο το σύστημα, λοιπόν, παράγει μαζικά, άχρηστα αγαθά, σχεδιασμένα να καταστραφούν μέσα σ' ένα χρονικό διάστημα, τόσο πρέπει και η κατανάλωσή τους να είναι μαζική. Επομένως, η ιδεολογική δομή χρειάζεται να διατηρείται και να ανανεώνεται, για να αποφευχθεί σε σημαντικό βαθμό η απώλεια της καταναλωτικής δύναμης, δηλαδή η κρίση υπερπαραγωγής. Η διαφήμιση, για να είναι επιτυχημένη, πρέπει να κρατά ζωντανή και να αυξάνει την καταναλωτική δύναμη. Αλήθεια πιστεύουμε ότι αυτό το πετυχαίνει μια χαρά. Ως φορέας της κυρίαρχης ιδεολογίας, περνά την εικόνα μιας ζωής, η οποία κερδίζεται, βιώνεται με την συνεχή κατανάλωση. Επίσης υιοθετώντας στο λόγο της και πηλασάροντας πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς, αναπαράγει παθιές ή γεννά νέες επιθυμίες. Επομένως πείθει ότι η πλήρη ικανοποίηση των επιθυμιών επιτυγχάνεται, μέσα από την απόκτηση όλο και περισσότερων αντικειμένων. Η συνεχής αυτή υπόσχεση επιτυγχάνει το ακόρεστο των επιθυμιών. Η διατήρηση της ζωντανίας αυτού του συναισθήματος αποτελεί βασική συνιστώσα της ανανέωσης της κατανάλωσης. Αφού όσο ακόρεστη είναι η επιθυμία, τόσο αυξάνεται και η κατανάλωτική δύναμη.

Επειδή, η διαφήμιση είναι ένας από τους μηχανισμούς έκφρασης της κυριαρχίας, ενεργεί ως δύναμη που εξουσιάζει. Επομένως τα κέντρα και

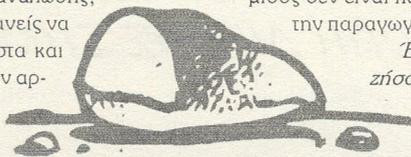
ηλικία και στην συνέχεια επενδύεται σε παραγωγικούς τομείς. Αυτό είναι και η πολιτική οικονομία του μίσους. Τί σημαίνει όμως ακριβώς παραγωγικός τομέας; Σημαίνει εκείνες τις δραστηριότητες που θα επιτρέψουν την διατήρηση του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος. Με απλά λόγια: ο συγκεκριμένος πολιτισμός παράγει μίσος, και για να μην στραφεί εναντίον του ως όφειλε, κατασκευάζει τις επιφάσεις δια μέσου των ιδεολογικών μηχανισμών, πάνω στις οποίες επιφάσεις στηρίζονται και ένα σωρό μίση.

δεν είσαι ικανοποιημένος, λεβέντη μου, τί σου λείπει; Έχω playstation, drugs, εικόνες, πρότυπα, ρόλους για να ταυτιστείς, έχω φροντίσει ακόμα όποια και αν είναι η θέση σου να έχεις μερικούς από κάτω για να μπορείς να διοχετεύσεις εκεί το μίσος σου: καλύτεροι άνθρωποι, η γυναίκα σου τα παιδιά σου, καλύτερες κοινωνικές ομάδες, μετανάστες, αντίπαλοι οπαδοί, άλλα έθνη.” Και επειδή το μίσος δεν το παράγεις εσύ και όλο και περισσότερο έρχεται κάθε φορά, κάθε μέρα, κάθε

Και εδώ μπαίνει ένα ενδιαφέρον ζήτημα, από αυτά τα πολύ ωραία ζητήματα που έτσι και σου μπουν στο μυαλό, η σκέψη δεν μπορεί να πάει παρακάτω χωρίς προηγουμένως να λυθεί, ή τουλάχιστον να γίνει απόπειρα να λυθεί. Ερώτηση: Δηλαδή οι άνθρωποι είναι θύματα; (Είτε των ιδεολογικών μηχανισμών, είτε του συστήματος; Ο ρασιιστής είναι θύμα του μηχανισμού εκείνου που έχει κατασκευάσει το μίσος εναντίον των μεταναστών;). Η απάντηση θα είναι και ναι και όχι. Δυστυχώς δεν μπορούμε να απαντήσουμε με σιγουριά (άλλωστε τί είναι αυτό;). Είναι θύμα στον βαθμό που πραγματικά έχει παραπλανηθεί, δυστυχώς ο πολιτισμός μας δεν παράγει πάντα έξυπνους ανθρώπους (αυτό είναι το *ναι*), όμως: από την στιγμή που ο ρασιιστής απαντά εκείνο το έτσι γουστάρω παύει να είναι θύμα και παραπλανημένος, αποφασίζει σε ποια πλευρά θα πάει, παίρνει θέση (και αυτό είναι το *όχι*). Η θέση όμως αυτή δεν είναι δικιά του (να το πάλι το *ναι*). Την παίρνει επειδή είναι μια γνώριμη θέση, μια θέση που επιβραβεύεται καθημερινά από 42.548 φωνές, επειδή ήδη ξέρει πολύ καλά αυτό να κάνει και αυτό δεν είναι ακριβώς δικιά του επιλογή περισσότερο από ότι είναι ένα ανακλαστικό, διότι είναι ανακλαστικό (και αντανακλαστικό). Υπάρχει και ένα άλλο ζήτημα, δύσκολα κάποιος φεύγει από μια γνώριμη-οικεία θέση για να πάει προς το άγνωστο, έτσι επειδή του μπήκαν ψύλλοι στα αυτιά -ο πολιτισμός αυτός δεν φτάνει ούτε περιπειτώδεις ανθρώπους. Επομένως μπαίνει και ένα ζήτημα του άλλου λόγου, του ικανού να προκαλέσει την περιπέτεια (να και ένα πολύ ενδιαφέρον *ίσως*). Αλλά αυτό μας πάει πολύ μακριά και δεν είναι του παρόντος. Αντά ως σφίνα...

Ας δούμε τον ωραίο κύκλο παραγωγής-κατανάλωσης, που τελικά οδηγεί στην αλλοτρίωση. Μαθαίνει κανείς να μισεί πρώτα από όλους τον εαυτό του, αφάνταστα και τρομερά. Η παλιά καλή μέθοδος. Προκαλούν μια αρρώστια για να πουλήσουν τα φάρμακα τους ύστερα -με πρώτο και καλύτερο την ιδεολογία. “Γιατί

λεπτό και κάθε στιγμή, και εσύ όλο το σπρώχνεις, όλο το ξεφορτώνεσαι, όλο το αδειάζεις. Αλλά αυτό μένει εκεί. Έχει φτιάξει ήδη μια αποικία στο μυαλό σου για να σου πουλάει τα αγαθά του πολιτισμένου κόσμου. Το εποικοδόμημα του μίσους.

Και η οικονομία, τί γίνεται με την οικονομία! Αυτά είναι εντελώς ανεδαφικά! Η οικονομία ως υλική βάση τα παράγει όλα αυτά! Με την απαλλοτρίωση των μέσων παραγωγής όλα αυτά θα αλλάξουν!

Λοιπόν έχουμε και λέμε: δεν ισχυριζόμαστε ότι η οικονομία είναι αμέτοχη σε αυτό το πανηγύρι του μίσους, αλλά ούτε και ότι είναι πρωτεύον. Η οικονομία στηρίζει και στηρίζεται από αυτή την κατασκευή του συναισθήματος. Το αφεντικό μισεί αφάνταστα τους εργάτες του εξάλλου -του μειώνουν τα κέρδη- απλό δεν είναι; (Για να μην εισέλθουμε στην ψυχανάλυση και αναφέρουμε την επίκτητη ιδιότητα του μικροαστού να μισεί ότι είναι πιο αδύναμο από αυτόν.) Εξάλλου και οι εργάτες του τον μισούν, υπάρχει βέβαια η σοβαρή -η πολύ σοβαρή- πιθανότητα να τον μισούν όχι επειδή είναι αφεντικό αλλά επειδή είναι γαύρος, και αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα. Εξάλλου δεν μας ενδιαφέρει απλά μια αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των μέσων παραγωγής, αλλά πολύ περισσότερο μια αλλαγή του τρόπου ζωής, μια αλλαγή της ίδιας της ζωής -μέσα σε αυτή την αλλαγή θα αλλάξει φυσικά και ο τρόπος διαχείρισης των μέσων παραγωγής. Εν κατακλείδι: δεν γράψαμε τα παραπάνω, για να εντοπίσουμε ένα πρόβλημα και να αρχίσει ο κόσμος να αγαπιέται περισσότερο -κάτι τέτοιο είναι εντελώς ηλίθιο μην μας υποτιμάτε... Τα γράψαμε για να εντοπίσουμε ένα φαινόμενο, να το κατανοήσουμε, και χωρίς να ξεχνάμε ότι τελικά το ταξικό μίσος δεν είναι παρά μια μορφή σαμποτάζ -εφόσον εκτρέπεται από την παραγωγή του.

Ένα σαμποτάζ για εκείνους που αποφάσισαν να ζήσουν την ζωή τους σαν ένα διαρκές σαμποτάζ...

να

πουλήσετε

κάτι

καλό

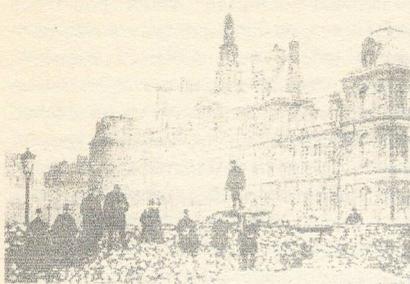
οι διαδικασίες διαφήμισης είναι καθαρά λειτουργίες εξουσιαστικές. Ως ένας εξουσιαστικός μηχανισμός δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της διαμεσολήθησης και να προσανατολίζεται στο να αφομοιώσει έννοιες και τρόπους ζωής. Κοντολογίς είναι ένας μηχανισμός εν τη γενέσει του διαμεσοληθητικού και αφομοιωτικού. Η διαμεσολήθηση υπάρχει ανάμεσα σε δύο βασικές σχέσεις: προϊόντος-καταναλωτή και υποκειμένου-επιθυμιών. Μέσα από την συστηματική προβολή εικόνων και ήχων, διαμεσοληθεί, αφενός ανάμεσα στο εμπόρευμα που παράγει το σύστημα και σε αυτούς που συμμετέχουν σαν πιόνια στο παιχνίδι της παραγωγικής διαδικασίας και αφετέρου ανάμεσα στους δεύτερους και στις επιθυμίες τους, παρεμβάλλοντας το εμπόρευμα ως μοναδική συνιστώσα για την ικανοποίηση των επιθυμιών.

Επίσης δεν είναι λίγες οι έννοιες και οι συμπεριφορές εκείνες που υιοθετούνται από την διαφήμιση με κύριο στόχο την αφομοίωσή τους. Η αφομοίωση, αυτή, οδηγεί στην αποδυνάμωση εννοιών και συμπεριφορών, καθώς και στην αλλοίωση του αρχικού νοήματός τους, με τρόπο που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης ιδεολογίας. Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα που μπορούμε να παραθέσουμε για να αποδείξουμε τον αφομοιωτικό της ρόλο. Ένα τρανταχτό παράδειγμα είναι αυτό με την έννοια της επανάστασης. Πόσες διαφημίσεις δεν κάνουν λόγο για επανάσταση στα εμπορεύματα; “επανάσταση στις σεργιέτες” νέες always με φτερά... κ.λ.π. Αν αυτό δεν λειτουργεί αφομοιωτικά, έτσι ώστε η έννοια

αυτή να χάσει το νόημα της ανατροπής, της αμφισβήτησης και της σύγκρουσης και να περιοριστεί στο χώρο της διαφήμισης και των εμπορευμάτων, τότε εμείς μάλλον είμαστε από τον πλανήτη Άρη. Έχουμε βαρεθεί πλέον να γίνονται επαναστάσεις μόνο στους χώρους των εμπορευμάτων. Αφού η καταπιεσμένοι υπήκοοι δεν μπορούν να επαναστατήσουν, επαναστατούν τα εμπορεύματα γι' αυτούς και είμαστε όλοι μια χαρά.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε να πούμε ότι η κριτική που ασκούμε παραπάνω δεν είναι κάτι καινούριο. Παράλληλα, με την γέννηση και την εξέλιξη της διαφήμισης, αναπτύχθηκε και διευρύνθηκε σε σημαντικό βαθμό και η κριτική. Η κριτική που ασκείται στην διαφήμιση χωρίζεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες: η πρώτη, είναι αυτή που γίνεται με τους όρους του συστήματος και κινείται στα στενά πλαίσια της λογικής του. Εξαιτίας της επιδίωξής της να ανακαλύψει και στην συνέχεια να καταδείξει τις ατέλειες και τις αδυναμίες της διαφήμισης, θα την χαρακτηρίζαμε αποσπασματική και υποκριτική, αφού αποβήπει με όλα τα παραπάνω, στην πρόοδο της λειτουργίας του μηχανισμού. Η δεύτερη είναι η εκτός του συστήματος και βρίσκει έκφραση μέσα από ριζοσπαστικούς χώρους, που επιδιώκουν ένα εντελώς διαφορετικό τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας από αυτόν, μέσα στα πλαίσια του οποίου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε η διαφήμιση. Επομένως, η όποια κριτική στη διαφήμιση, οφείλει να είναι ταυτόχρονα και κριτική ενάντια στον σημερινό τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας.

Η γλώσσα είναι ιδρυτική συνθήκη της ανθρώπινης υπόστασης. Η ικανότητα-δυνατότητα λεκτικής έκφρασης είναι άμεση συνέπεια της ικανότητας-δυνατότητας οκέφης, δηλ. του ανθρώπινου προνομίου του λόγου. Βέβαια, ο άνθρωπος δεν νοείται ως τέτοιος παρά μόνο μέσα στην κοινωνία του, στο χωρόχρονο δηλ. όπου αλληλεπιδρά με τους ομοίους του διαμορφώνοντας πλέγματα σχέσεων ποικίλων μορφών. Και μόνο μέσα στο χωρόχρονο αυτό μπορεί να αναπτύξει και να καλλιεργήσει τη δυνατότητά του της ομιλίας. Ταυτόχρονα αλλά και αντίστροφα, διαμέσου της τελευταίας και μόνο μπορεί να επικοινωνήσει με την ακρίβεια που πρέπει για να προχωρήσει σε περιπλοκότερες μορφές κοινωνικής οργάνωσης, προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες του και τις επιθυμίες του. Οι χειρονομίες και οι άναρθρες κραυγές των πρωτόγονων αντανακλούσαν τη ζωή των στοιχειωδών αναγκών, των μικρών ομάδων και των σπυλαίων, οι διάλεκτοι τις κατά τόπους και κλίματα διαφοροποιήσεις τους με βάση την ως τώρα ιστορία, τα ήθη κλπ. κάθε λαού και ανθρώπου.

Έτσι η γλώσσα, ως σύστημα-πεδίο εκπομπής και αποδοχής νοημάτων, τρόπος έκφρασης και τόπος δημιουργίας, χαρακτηρίζει τον άνθρωπο αλλά και την κοινωνία, σε όλες τις διαστάσεις της. Ως εκ τούτου, οι φορείς των νοημάτων της, οι λέξεις, αντανακλούν σαν σε καθρέφτη και την κοινωνική οργάνωση. Οι φαντασιακές σημασίες που κυριαρχούν σ' αυτή, θεομοί, συμπεριφορές, ηθική, αξίες κ.λ.π. εντυπώνονται στο λεξιλόγιο του

κτιοία. Όταν, όπως αναφέρει ο Μ. Bookchin, οι Ισπανοί αναρχικοί ήθελαν να αποχαιρετιστούν, φρόντιζαν να λένε "Salud" (γεια!) και όχι το κυρίαρχο "Adios", γιατί το τελευταίο σημαίνει "στην ευχή του θεού" και εκείνοι, ως άθεοι, δεν είχαν ή δεν ήθελαν να έχουν στο γλωσσικό τους ρεπερτόριο κάτι που απεχθάνονταν -κι από κάτι τέτοια φαίνεται το πόσο βαθιά είχαν προχωρήσει την Επανάστασή τους.

Επιπρόσθετα, μπορούμε να πούμε πως, πχ. η έκφραση που εμείς χρησιμοποιούμε σήμερα ("παίζει" κανένας αναπήρας;) αντανακλά τόσο την επιθυμία μας να κάνουμε τις σχέσεις μας παιχνίδι, συνειδητά ή ασυνειδητά, όσο και την αφόρητη έλλειψη του παιχνιδιού στον κόσμο του ανταγωνισμού, του άγχους και των ασφυκτικών συμβάσεων του καπιταλισμού. (Όχι, δεν κάναμε τους ψυχαναλυτές που, επειδή αγκαλιάζει ο άλλος το...μαξιλάρι του στον ύπνο του, του "βρίσκουν" αμέσως... σεξουαλική στέρση! Σκέψεις διατυπώνουμε, υποθέσεις κάνουμε, **ψάχνουμε**, που ξέρεις...)

Παραπέρα, μιλώντας πχ. για τον θεμελιωτή του τάδε θεωρητικού συστήματος, λέμε ο "πατέρας" της ψυχανάλυσης -και φαίνεται φυσιολογικότατο. Αν όμως κάποιος πει για την Μαρί Κιουρί "η μητέρα" της ραδιενέργειας, θα φανεί από αφύσικο ως παιδρό. Μήπως όμως ζούμε σε μια πατριαρχική κοινωνία; Και μήπως ζούμε σε μια πουριτανική, θρησκοκόπητη κλπ. όταν μια φυσιολογική ανάγκη και ενστικτώδης-ισχυρή επιθυμία, αυτή της ερωτικής πράξης, απαξιώνεται μέσα από ένα "άντε γαμήσου" που χρησιμοποιείται ως βρισιά και... προσβολή;

ΕΙΜΑΣΤΕ Ο,ΤΙ ΜΙΛΑΜΕ Ή ΒΓΑΛΤΕ ΤΟΥΣ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑ (ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΔΙΠΛΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ)

κόσμου και μεταφέρουν το περιεχόμενό τους: αν οι άνθρωποι είναι ποικιλοτρόπως διαχωρισμένοι, πχ. τότε το λεξιλόγιο είναι αυτό του "καθημερινού διαχωρισμού" (βλ. και εξώφυλλο προηγούμενου Τραίνου). Μ' αυτό τον τρόπο, ή και με αυτόν τον τρόπο (που έχει σχετικά αγνοηθεί σε επίπεδο ανάλυσης και κριτικής) ένα καταπιεστικό σύστημα διαιώνίζει ασυνείδητα την ύπαρξη του στα μυαλά των κυριαρχούμενων. Γιατί, αν ισχύει πως "ο αγώνας ενάντια στη λήθη είναι αγώνας ενάντια στην εξουσία" -και ισχύει- τότε το πρώτο που πρέπει να σκεφτούμε είναι πως μνήμη, γνώση, συνείδηση, δεν ζουν για πολύ χωρίς τη γλώσσα. Πολύ περισσότερο, διαμορφώνονται απ' αυτήν.

...Και για να κάνουμε το θέμα μας πιο ξεκάθαρο:

Όταν ο Bruce Chatwin παρατηρεί τη γλώσσα των ιθαγενών Όνα της Γης του πυρός, αναφέρει πως, για να εκφράσουν οι τελευταίοι την έννοια "μονοτονία", χρησιμοποιούσαν την έκφραση "απουσία αρσενικής παρέας" -χαρακτηριστικό...για το πώς έβλεπαν το γυναικείο φύλο.

Όταν μια Ινδιάνικη φυλή του Καναδά (δυστυχώς μας διαφεύγει η πηγή καθώς και το όνομα της φυλής) ήθελε να μιλήσει για το/τη σύζυγο, έλεγαν "ο άνδρας/η γυναίκα που ζούμε

μαζί" -όχι "ο άνδρας μου": η κτηνική αντωνυμία δεν υπήρχε στο λεξιλόγιο τους, διότι απλά δεν υπήρχε στην οργάνωση και το φαντασιακό τους η ατομική ιδιο-

...Ένα ακόμα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ετυμολογικό συνθετικό **-άρχης**, που δηλώνει την ιδιότητα εκείνου που αρχίζει, εξουσιάζει δηλ. τους "από κάτω" σ' ένα χώρο ή μια ομάδα σ' ένα κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και οικονομικό σύστημα που διακρίνεται για την ιεραρχική-καταπιεστική διάταξη των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων και των πραγμάτων, όπου κάποιοι υποχρεώνονται με άμεση ή έμμεση βία να υπακούν σε κάποιους άλλους, είναι φυσικό οι λέξεις που ονομάζουν τους τελευταίους να εμπεριέχουν τη γλωσσική ρίζα που δηλώνει την εξουσία. Δεν είναι τυχαίο που η ρίζα αυτή απαντάται σε λέξεις που συμπληρώνουν τον κώδικα επικοινωνίας σε πολύ συγκεκριμένους χώρους, χώρους καταπίεσης κι εξανδραποδισμού: οικογενειάρχης (οικογένεια), ταγματάρχης (στρατός), τομεάρχης (εργασία), γυμνασιάρχης (σχολείο) κοκ. Είναι φυσικό επίσης **να υπάρχουν** οι λέξεις αυτές σ' ένα εξουσιαστικό σύστημα -και με τη σειρά τους να το τροφοδοτούν, καθιστώντας το θεοσημασμένο και συνήθεια μέσα στο μυαλό μας. Σε μια αντιεξουσιαστική-ελευθεριακή κοινωνική οργάνωση, λέξεις φορτισμένες με τέτοιες σημασίες δεν μπορεί να υπάρχουν...διότι δεν θα υπάρχουν οι σημασίες οι ίδιες.

...Αλλά ας επιστρέψουμε στην παρατήρηση που κάναμε παραπάνω:

Η γλώσσα, οι λέξεις, **διαμορφώνουν**. Στάσεις, συμπεριφορές, την Ιστορία, τη μνήμη, την **ψυχή**. **Αρα πιθανόν και την υποταγή ή μη.**

Η εξουσία αυτό το έχει καταλάβει προ πολλού. Γνωρίζει πως, συρρικνώνοντας τη γλώσσα μεθοδικά και βαθμιαία, έτσι ώστε να απομένουν μόνο τα νοήματα και οι παραστάσεις που αυτή

θέλει μέσα στο λεξιλόγιο, μπορεί τόσο να στεριώσει τη φαντασία, την εφευρετικότητα και **άρα τη διαφυγή απ' το καλούπι της**, όσο και να κατορθώσει να δώσει στις λέξεις... άλλη, εντελώς αντίθετη απ' την αρχική τους σημασία, με τρόπο που να εξυπηρετεί την εφιαλτική της διαίωσιση.

Έτσι στα ΜΜΕ ακούμε για "επαναστατικές" ...σερβιέτες ή θεραπείες, όχι όμως για επαναστατικές κοινωνικές καταστάσεις, γιατί αυτές θυμίζουν στους "από κάτω" ότι υπάρχει αναβρασμός, ανατροπή, **δυνατότητα** αντιπαράθεσης. Οι σημασίες δηλαδή της λέξης "επαναστατικός" πάνε να περιοριστούν μόνο στο χώρο των προϊόντων (δηλ. της κατανάλωσης) των ευρεισιτεχνιών (ακίνδυνων για το σύστημα) κλπ. και μέσα από τα ύπουλα αυτά κανάλια το νόημα της λέξης που αναδύει τη σύγκρουση και την αμφισβήτηση να πάψει βαθμιαία να υπάρχει στο φαντασιακό μας. Κανείς δεν αντιλήφθηκε και πραγματεύθηκε αυτή την παγίδα καλύτερα από τον Orwell, στο βιβλίο του "1984". Ο ίδιος, σχολιάζοντας το έργο του αυτό, θα δώσει ένα ακόμα εύστοχο παράδειγμα: Κάποια στιγμή, οι έννοιες που περικλείει η λέξη "ελεύθερος" θα περιοριστούν σε φράσεις όπως "πέραν, ο δρόμος είναι ελεύθερος", "πάρκινγκ για ελεύθερη χρήση" κλπ. αλλά όχι ελεύθερος άνθρωπος, ελεύθερη σκέψη και πάει λέγοντας.

Έτσι ο πιο ασφυκτικός ολοκληρωτισμός εδραιώνεται με την απονοματοδότηση-αποσύνθεση της γλώσσας, γιατί καταργεί την κρίση, το Λόγο, την ίδια την ανθρωπότητα. Με την

"ξύλινη" γλώσσα της εξουσίας, καθώς και η δική μας, απόρροια της παραλυσίας της φαντασίας μας, γλώσσα και εθνικό ζήτημα κ.α. Σε κάθε περίπτωση, δεν είμαστε απ' αυτούς που...

παραφυλάνε να ακούσουν το άντε γαμήσου από κάποιο σύντροφον για να αρχίσουν να ρίχνουν σφαλιάρες και να φωνασκούν "πλίθιτε, πουριτανέ", και όλ' αυτά τα φαιδρά που μας κάνουν να μην "κολυμπάμε στη λίμνη, αλλά να τσαλαβουτάμε στις λακούβες" της μιζέριας μας. Πάνω απ' όλα τα προηγούμενα, οφείλουμε να θυμόμαστε ότι, ως όντα κοινωνικά, διαμορφώνουμε αλλά και διαμορφωνόμαστε απ' το συλλογικό γίγνεσθαι μιας κοινωνίας μεσ' στη "ροή" της οποίας έχουμε δει το πρώτο φως μας, έτσι είναι αδύνατο να μην έχουμε (αυσυνείδητα) εσωτερικεύσει και αρνητικά της στοιχεία, πόσο μάλλον όσα αφορούν τις λεκτικές εκφράσεις που καθημερινά ακούμε, λέμε, βλέπουμε παντού γραμμένες. Δεν είμαστε καθηγητές... "ηθικής" (και δε θέλουμε να είμαστε) για να σπίνουμε ενέδρες στους μη politically correct -n πολιτική ορθότητα, η καθαρότητα και οι ορθοδοξίες κάθε είδους είναι για τον οκουπιδοτενεκέ της απελευθερωτικής βόλτας.

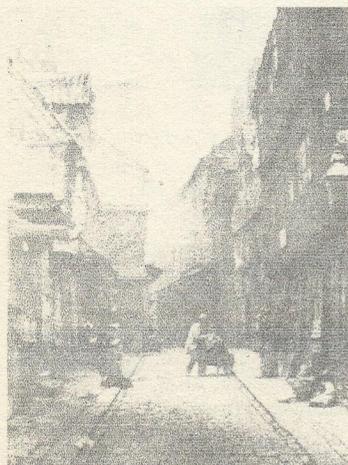
Αντίθετα, προσπαθούμε να εστιάσουμε σε τομείς της κριτικής που ξεφεύγουν απ' τα "παραδοσιακά" πρότυπα. Χωροταξία-πολεοδομία, γλωσσική αποδιάρθρωση, αισθητική (όχι, δεν είμαστε καταστασιακοί!) τρόποι (επαν)οικειοποίησης του χώ-

(ΠΡΩΤΟΡΟΛΗ ΔΙΩΝΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ)

ΕΙΝΑΣΤΕ ΟΤΙ ΜΙΝΑΜΕ Η ΒΛΑΝΤΕ ΤΟΣ ΤΗΝ ΛΥΣΣΑ

κατάλληλη προπαγάνδα, με την μερική-επιλεκτική αποδέσμευση πληροφοριών και με την έμφαση να δίνεται μονομερώς σχεδόν στο λεξιλογικό πλαίσιο που την συμφέρει, η κυριαρχία καταλαμβάνει το πεδίο της αλήθειας και την κάνει ψέμα. "Ο πόλεμος είναι ειρήνη" προπαγανδίζει το "Υπουργείο Αλήθειας" στο "1984": δηλαδή, το προφανές, το αυταπόδεικτο, μπορεί με την προπαγάνδα, την παρέμβαση στη γλώσσα και με την απόκρυψη να εδραιωθεί στη συνειδησή μας ως το άκρως αντίθετό του. Έτσι, η ωμή, βίαιη, προκλητική και με την πολεμική ισχύ των όπλων παρουσία και παρέμβαση των κρατικών στρατών του ΝΑΤΟ αλλά και του ΟΗΕ στα διάφορα Κοσσυφοπέδια του κόβρου, βαφτίστηκε... "ειρηνευτική επέμβαση" και, δώστου επανάληψη κι επανάληψη του όρου, οι υπήκοοι κατάπιαν το χάπι και νομίζουν πως τα "στρατευμένα νιάτα" τους προσφέρουν... ανθρωπιστικό έργο -και, βέβαια, δεν αντιδρούν, δεν προβληματίζονται (και όχι μόνο για αυτό βέβαια).

Το θέμα του κειμένου αυτού είναι πολυδιάστατο και τα ζητήματα που θέτει πολλά: η διαίωσιση εξουσιαστικών προτύπων και συμπεριφορών και μέσα στους επαναστάτες, πιθανόν ο ρόλος άλλων "γλωσσών" (όπως αυτή του σώματος), η απελευθερωτική δυναμική άλλων τρόπων έκφρασης του ανθρώπου (όπως ο χορός), η ποίηση ως πεδίο ανείσεσης της ξύλινης γλώσσας αλλά και λεξιπλασίας, η

ρου και του χρόνου ενάντια στην εργασία, σύγχρονες τεχνολογίες ως μέσα υποδούλωσης-απελευθέρωσης και τόσα άλλα, πρέπει να αναλυθούν επισταμένα. Και με χαρά μας βλέπουμε πολλούς συντρόφους ήδη να το κάνουν στην Ελλάδα κι αλλού.

Εμείς με αφορμή τους **παραπάνω** προβληματισμούς, θα προσπαθήσουμε από το επόμενο έντυπο να ξεμασκαρέψουμε το ιδιόλεκτο των αφεντικών, παρουσιάζοντας σε κάθε τεύχος κάποιους όρους-λέξεις με τις οποίες μας βομβαρδίζουν για να επιτύχουν την άγνοια και τη σύγχυσή μας προς όφελος τους αλλοιώνοντας τις σημασίες και παραποιώντας την πραγματικότητα -και που πολλές φορές, δυστυχώς, τις χρησιμοποιούμε κι εμείς στην καθημερινότητά μας-. "Εκουγχρονισμός", "πρόοδος", "δημοκρατία", "ανάπτυξη", "τάξη και ασφάλεια", "εθνική ομοψυχία" και πάρα πολλές άλλες λέξεις και φράσεις θα γίνει προσπάθεια να γίνουν λήμματα ενός δικού μας αντι-λεξικού που θα τις βάζει στη σωστή τους διάσταση τόσο για να ξεμπροστιάσουμε την προπαγάνδα και το ψέμα της εξουσίας όσο και για την ταυτόχρονη επαναστατική/επαναστατική/επαναστατική των σημασιών που έχουν βιαστεί και εκπορευτεί από αυτήν. Πρόσοθετες λέξεις και παρατηρήσεις περιμένουμε και από σας.

Ποιος-α δεν θυμάται, την πρώτη φορά που προσπάθησε να εκφράσει με κουτσουρεμένα λόγια τα ερωτικά του-της συναισθήματα σε ένα αγόρι-κορίτσι, και πόσο συγκλονιστικό ήταν αυτό το ξεπέρασμα του φόβου αφού ξεστομίσεις εκείνη την λέξη, που δεν σε νοιάζει και τι ακριβώς θα πει ο άλλος, που νιώθεις ωραία επειδή ξεπέρασες τον φόβο σου, που νιώθεις σαν να πετάς.

Τώρα πια δεν χρειάζεται καμία τέτοια διαδικασία, ο πιτσιρικάς στέλνει μέσα από το κινητό του την τελευταία επιτυχία της Βανδής, και η πιτσιρίκα πιάνει το νόημα... Ποιο ακριβώς νόημα πιάνει είναι βέβαια άλλη κουβέντα. Όμως χάνεται ο φόβος και 'κείνο το συναίσθημα που συνοδεύει το ξεπέρασμα των κοινωνικά καλλιεργούμενων αναστολών. Τα σημερινά παιδιά έχουν σταματήσει να προσπαθούν να ξεπεράσουν τους ηλίθιους αυτούς φόβους, με αποτέλεσμα αυτοί να εγκαθίστανται όλο και περισσότερο. Η λύση: το κινητό και η μελωδία. Χαιρόμαστε που προλάβαμε να κοκκινίσουμε (και να κιτρινίσουμε και να πρασινίσουμε). Τα παιδιά γίνονται ολοένα και πιο χλωμά, ανασφαλής μέσα στο δυαδικό τους σύστημα. Ήδη ημιθανή από τα 14...

Στο Γκέτεμποργκ το παιχνίδι του κινήματος της αντιπαγκοσμιοποίησης χόντρουνε. Ένας νεκρός στην "πολιτισμένη" Σουηδία δεν είναι και λίγο πράγμα. Θα αντιπαρέλθουμε εν συντομία τα της "αντιπαγκοσμιοποίησης" -πάντως αξίζει να εξετάσει κανείς το αν και κατά πόσο μπορούμε να μιλάμε για κίνημα και πόσο καλό ή κακό είναι αυτό. Απ' την άλλη αυτές οι συγκεντρώσεις κάθε που μαζεύονται οι μεγάλοι θέλει πολύ κουβέντα κατά πόσο είναι αποτελεσματικό. Μια συνειδηση είναι πιο σημαντική από 1000 μολότωφ. Το σκηνικό στην Γένοβα πάντως έχει στηθεί, και όλοι περιμένουν με αδημονία τους κομπάρσους. Να επαναλάβουμε για άλλη μια φορά το χιλιοειπωμένο **τονίζοντας** μία μία τις λέξεις: "**Νικητής** σε μία **μάχη** είναι **αυτός που επιλέγει τον τόπο** και τον **χρόνο** της **σύγκρουσης**." Κ. Φ. Κλαούζεβιτς περί του πολέμου. Για να δούμε πόσες φορές ακόμα θα χρειαστεί να το ξαναπούμε.

Τελευταίες ειδήσεις από την μικρή μας χαρούμενη βαλκανική γειτονιά, τόπος χλοερός, τόπος σκιερός: ο UCK ετοιμάζει στρατό για την απελευθέρωση της Τσαμουριάς (περιοχή που εκτείνεται από τα σύνορα με την Αλβανία ως την Άρτα περίπου). Φυσικά διαφεύστηκε, όχι ότι μπορεί να είναι απαραίτητα και ψέματα. Μετά από τρεις εβδομάδες περίπου μια εφημερίδα γράφει ότι αναμένεται χτύπημα του UCK στα ελληνικά (όχι ελληνικών συμφερόντων, αλλά ελληνικά...) διυλιστήρια στα Σκόπια. Περιέργα πράγματα, ή μήπως όχι; Εν τω μεταξύ στην Μακεδονία, ο UCK ζητά να αναπτυχθούν οι δυνάμεις του NATO στην χώρα προκειμένου να διατηρηθεί η ειρήνη. Οι ελληναράδες βέβαια πρώτοι να τρέξουν, ούτε καν τα προσχήματα δεν κράτησαν, με το που ακούστηκε η πρόταση ειρηνευτικής δύναμης, αμέσως μην χάσουν το μέλι. Αφού πριν πεταχτούν μέχρι το Βουκουρέστι για την συναυλία του OTE International με την Anna Vissi και τον βαλκάνιο φίλο μας Emir Kusturica (καλέ ξεχάσατε τον Dalara!). Γιортάζουν με τους ρουμάνους βλέπετε την καλή τους συνεργασία. Εντός των συνόρων ο ελληνικός λαός έμπλεος οργής μετά την παράδοση του Μιλόσεβιτς στο δικαστήριο της Χάγης (κακώς κύριοι δικαστές, μια βόλτα στο Σεράγεβο έπρεπε να τον πάτε) -άλλη μια πρόκληση για τα αντιϊμπεριαλιστικά του αισθήματα- σκίζει για άλλη μια φορά τα μάτια του, με πρώτους και καλύτερους τα σταλινικά γουρουνία του ΚΚΕ

ΚΑΙΡΟΙ

ΣΗΜΕΙΩΝ

Η ειδηση από κεντρικό δελτίο ειδήσεων του Alpha: "Βίαια ρατσιστικά επεισόδια ξέσπασαν στην βιομηχανική πόλη Oldham της Αγγλίας, όπου σχεδόν ο μισός πληθυσμός είναι ξένοι, κυρίως Ασιάτες. Τα επεισόδια ξεκίνησαν όταν ομάδα περίπου 100 Ασιατών εισέβαλε σε μπαρ-στέλι άγγλων οπαδών ποδοσφαιρικής ομάδας και τους επιτέθηκε "τα επεισόδια γενικεύτηκαν στους δρόμους της πόλης" μπλα, μπλα"

...Αν υπολογίσουμε και τις εικόνες με φωτιές και ξύλο που συνόδευαν την παραπάνω αναφορά (η εικόνα πανταχού παρούσα και με τον ρόλο της...) έχουμε μια τέλεια δομημένη ειδηση για τους σκοπούς των ΜΜΕ: λόγος και αποπροσασματικές-φευγαλές θεαματικές εικόνες αποκρύπτουν την αλήθεια και με έμμεσο(;) εντυπωσιασμό σχεδόν την αντιστρέφουν. Ο έστω και λίγο υποφιασμένος ακροατής "αισθάνεται" αμέσως ένα κενό στην "ειδηση": **λείπει η αιτία των συγκρούσεων**. Γιατί δηλ. έγινε το ντου από τους Ασιάτες; Επειδή οι Άγγλοι του bar ήταν... "οπαδοί μιας ομάδας"; Μα τότε τα επεισόδια δεν είναι "ρατσιστικά" -δεν τους ενόχλησε το χρώμα των θαμώνων, αλλά οι ποδοσφαιρικές τους προτιμήσεις. Ή μήπως οι ξένοι είναι... ιππότες της ηθικής και βάλθηκαν να καθαρίσουν το Oldham από τους χούλιγκανς; Ναι, άλλη δουλειά δεν έχουν που τους ξεσκίζουν τα αφεντικά κάθε μέρα... Η απάντηση, **επιμελημένα ασαφώς**, και μόνο για αυτόν που προσέχει τι του λένε οι δημοσιογράφοι, έρχεται στο τέλος: ένας Ασιάτης φωνάζει μπροστά στην κάμερα "τι να κάνουμε; Είναι ο μόνος τρόπος να υπερασπίσουμε τις οικογένειές μας, τα σπίτια μας"... Και αν δε σε 'χουν συνεπάρει τα ξυλίκια, κι αν δεν είσαι προκατειλημμένος με τους ξένους, και αν η "κεραία" σου "πιάνει" το γεγονός ότι ο τηλεοπτικός λόγος έδωσε έμφαση στην επίθεση των "ξένων" κλπ., αντιλαμβάνεσαι ότι οι Άγγλοι "οπαδοί της ομάδας" είναι ακροδεξιά φασιστόμουτρα (απ' αυτούς με το μπουλντόγκ τατουύ στον ώμο, καλέ...) που πρώτοι επιτέθηκαν στους "ξένους που τους παίρνουν της δουλειές" και τις οικογένειές τους. Και ότι απλά, οι τελευταίοι αυτοαμύνηκαν. Οι "σχιστομάτιδες"...

ΤΩΝ